

PARTICIPAREA LA SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DE LA STILLFRIED (AUSTRIA)

MIHAI IRIMIA

La invitația Institutului de Pre- și Protoistoric al Universității Heidelberg (Germania), în perioada 1—31 august 1993, împreună cu colegul Petre Rogoza, cercetător la Institutul Român de Tracologie, filiala Timișoara, am participat la săpăturile arheologice organizate la Stillfried an der March (Austria), conduse de prof. dr. Clemens Eibner.

Precizăm că în ultimii ani șantierul a devenit, prin excelență, un obiectiv-scoală pentru studenții Facultății de istorie-arheologie a Universității din Heidelberg (Germania), pentru studenții sau tinerii cercetători din Austria, aflați sub îndrumarea competentă și, în același timp, plină de prietenie și har didactic a d-lui profesor C. Eibner, cel care ne-a înlesnit, de altfel, și participarea noastră.

Stillfried an der March, localitate aflată la circa 30—40 km nord-est de Viena, într-un bogat bazin viticol, este bine cunoscut în literatura de specialitate încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea, datorită, în primul rând, cercetărilor asupra paleoliticului, inițiate aici încă din anul 1879. Acestora li s-au adăugat ulterior alte descoperiri la fel de importante, din Bronz, Hallstatt, Latène, ca și din epoca medievală.

Cercetările la care am participat s-au desfășurat în perimetrul unei așezări fortificate hallstattiene cu suprafața de circa 23 ha, dar care prezintă locuiri succesive din epoca bronzului până în cea medievală; desigur descoperirile hallstattiene sunt cele mai reprezentative.

Participarea la săpături ne-a prilejuit unele observații pe care le con-

siderăm utile activității noastre arheologice.

Trebuie să remarcăm, de la început, buna organizare a bazei arheologice, cu spații pentru laboratoare (inclusiv pentru spălarea, marcarea restaurarea, și înregistrarea pe calculator a materialului arheologic), spații de dormit și alte dotări absolut necesare unei activități științifice eficiente și relaxante în același timp. Nu putem să nu observăm bogăția și diversitatea deosebită a uneltelor și aparaturii specifice, începând cu cele mai simple, tradiționale, pe orice șantier arheologic, continuând cu teodolitul, aparate telefonice instalate la fiecare punct de cercetare, aspiratoare pentru săpătură, instalație electrică realizată prin cablare — de asemenea pentru fiecare punct —, apă curentă, dușuri, calculator etc.

Ca metodă de lucru amintim că în sectorul aflat în curs de cercetare al așezării hallstattiene fortificate, săpăturile s-au efectuat prin casete de 5 × 5 m, dispuse în „tablă de șah”. După epuizarea unora dintre casete urmau a fi cercetate și celelalte, obținându-se în final o imagine de ansamblu asupra unei anumite zone. Dar pentru cunoașterea stratigrafiei sitului, la care se racordează restul cercetărilor, s-a efectuat inițial și o secțiune magistrală.

Nivelul actual de călcare, toate nivelurile de locuire, complexele și materialele descoperite sunt înregistrate în raport de cotele absolute ale terenului. Adâncimea este notată cu exactitate în funcție de un reper existent pe hartă, cu cota reală. Desigur, adâncimea săpăturii sau a complexelor descoperite este notată și de la nive-

lul actual de călcare; ea are însă o valoare relativă, deoarece terenul este cultivat an de an, producându-se modificări demne de luat în seamă ale nivelului de călcare actual.

Săpătura se efectuează cu predilecție pe suprafețe orizontale (planuri) succesive, la fiecare nouă adâncire în teren (de circa 20 cm) înregistrându-se grafic situația constatată (pe profile — inclusiv profile intermediare sau ale unor sectoare ale casetelor — și pe grunduri). Metoda este într-o anumită măsură deosebită de cea utilizată în general în arheologia românească sau a altor țări, unde complexele arheologice sunt urmărite și puse în evidență după forma în care ele ne apar în strat (cu alveolările, gropile, alunecările sau alte deformări existente); un monument astfel cercetat sau, după caz, dezvelit, este înregistrat grafic sau fotografiat. Deși aparent discutabilă, datorită secționării succesive în plan orizontal a unor complexe (podine de locuințe, dărâmături de chirpic, vetre, gropi etc.), prin înregistrările grafice riguroase și utilizarea calculatorului, situația reală din teren se reconstituie cu exactitate, fără pierderea sau diluarea informației. Este o metodă utilizată cu predilecție (dar nu în exclusivitate) de arheologia occidentală în ultimele decenii, odată cu introducerea calculatorului și a altor mijloace tehnice moderne de cercetare. Nu putem să nu remarcăm însă și corectitudinea metodei tradiționale, specifică arheologiei românești, care, atunci când este utilizată corespunzător, permite înregistrarea exactă a realităților din teren, chiar dacă pe cele mai multe șantiere mijloacele tehnice moderne lipsesc.

Din punct de vedere al documentației grafice am remarcat realizarea a numeroase planuri orizontale (grunduri) și profile intermediare sau micro-profile pentru toate situațiile constatate, la scări mari (1/20; 1/10; 1/5), prelucrate de asemenea pe calculator.

Amintim că în ultimii ani unele dintre metodele moderne de cercetare se aplică și pe unele șantiere arheologice de la noi (ex. tell-urile neolitice de la Hârșova și Bordușani).

Colorile și semnele grafice sunt utilizate unitar pentru întregul șantier, indiferent de locul săpăturii sau autorul înregistrării și sunt explicate în legendă. Materialul arheologic este re-

cuperat în totalitate, spălat, curățat de depuneri, marcat și prelucrat pe calculator. Strângerea lui se face de asemenea cu o mare scrupulozitate, prin înregistrarea lui și în planurile săpăturii.

Dotarea tehnică existentă permite prelucrarea primară a materialului chiar la baza de cercetare (spălare, restaurare, înregistrarea datelor tehnice pe calculator, fotografiere etc.).

Am remarcat încredințarea unor activități complexe și deosebit de importante studenților (realizarea de planuri și profile de săpătură, ținerea la zi a jurnalului de șantier, utilizarea mijloacelor moderne din dotare), chiar dacă ei se află la prima lor campanie de săpătură, ceea ce le sporște responsabilitatea și le accelerează pregătirea profesională. Desigur, în preajma lor se află permanent conducătorul șantierului — profesorul — ori un cercetător cu o mare experiență.

Într-un alt sector al sitului s-a secționat parțial sistemul de apărare. Cercetării tradiționale, în trepte, prin valul de pământ și zona învecinată, cu realizarea la fel de riguroasă a planurilor de săpătură, i s-a adăugat o înregistrare atentă a elementelor de stratigrafie (inclusiv a intervențiilor moderne) și a materialului.

În afara activității propriu-zise de șantier, prin bunăvoința gazdelor am vizitat Carnuntum (azi Petronell, o frumoasă stațiune turistică pe Dunăre), capitala provinciei romane Pannonia Superior, cu importante complexe arheologice și un muzeu modern, apoi Aspern (Museum für Urgeschichte), Viena (Naturhistorisches Museum, Kunsthistorisches Museum etc.). De asemenea, am vizitat și șantierul paleolitic de la Grub an der March, aflat în imediată apropiere de Stillfried.

Este de prisos să stăruim asupra marelui profit profesional dobândit pe parcursul acestei scurte perioade de participare la săpăturile arheologice amintite și să relevăm cât de revigorator se dovedește accesul la o ambianță științifică și metodologică nouă, modernă. Dar scurta prezență pe șantier ne-a întărit convingerea că arheologia românească, chiar dacă este încă departe de dotarea tehnică din alte țări, prin acribia investigațiilor și prin eforturile individuale ale slu-

jitorilor ei, a obținut și obține rezultate științifice care sunt recunoscute și apreciate corespunzător de către specialiști. Totuși, o modernizare a mijloacelor tehnice, cu păstrarea a ceea ce este mai valoros din tradiția cercetării arheologice românești se impune, dacă nu dorim ca distanța care ne separă, mai ales în ceea ce privește operativitatea prelucrării și publicării rezultatelor cercetării arheologice, să crească. În cadrul discuțiilor purtate s-a relevat dorința specialiștilor austrieci și germani de a con-

tinua colaborarea, atât prin participarea la săpăturile viitoare a altor arheologi români, cât și a celor din Austria și Germania — îndeosebi a tinerilor — la cercetările organizate în țara noastră. În încheiere ne mărturisim speranța că, de asemenea schimburi, pe cale să se perfecțeze și să se permanentizeze, vor putea beneficia tot mai mulți dintre specialiștii noștri, îndeosebi cei tineri, ceea ce ar aduce avantaje cercetării în general, ca și în planul realizărilor individuale